

Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi
Norske Reindriftsamers Landsforbund
Nøørjen Båatsoesaemiej Rijkhesaervie
Sami Reindeer Herders' Association of Norway

Norges Vassdrags – og Energidirektorat

Middelthuns gate 29

0368 Oslo

nve@uttalelse.no

HØRINGSUTTALELSE FRA NORSKE REINDRIFTSSAMERS LANDSFORBUND
AVD. AREALENHETEN

29.08.2024, Tromsø

**SAK: GLACIER SALMON AS UTBYGGINGSPLANER I NUVSVÅG/
CUOKCAVUOTNA, LOPPA KOMMUNE**

Norske Reindriftsamers Landsforbund, Arealenheten, viser til høringsbrev med saksnummer 202306349 vedrørende den offentlige høringen om uttak av vann og regulering av Jomfrudalsvatnet, Brattnesvassdraget og Sørbotnelva for Glacier Salmon AS sine utbyggingsplaner i Loppa Kommune.

Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna/Bergsfjord (heretter RBD 28) er en del av Vest-Finnmark Reinbeitedistrikt og driver reindrift i Troms og Finnmark fylke, innenfor kommunene Guovdageainnu suohkan, Alta og Loppa. Distriktet består av totalt 26 reineiere.

Denne høringsuttalelsen er utarbeidet av Arealenheten i NRL, basert på innspill fra reinbeitedistriktet og Nannet, samt observasjoner gjort under befaringen i juni 2024.

BAKGRUNN

Glacier Salomon har søkt om konsesjon for å demme opp tre elver for å sikre tilstrekkelig ferskvann som energikilde til et planlagt landbasert fiskeanlegg i Nuvsvåg, Loppa Kommune. Én av elvene i området er fredet, mens alle tre elvene er i viktige trekk- og flyttlei. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) blir å behandle konsesjonssøknaden.

Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna har historisk rett til områdene (sedvane og alder tids bruk), som brukes til tradisjonell reindrift. Området er viktig for distriktet, da det omfatter både flyttleier og trekkveier for rein. Terrenget i området er svært bratt og kupert, noe som kan komplisere sommerbeite hvis utbygginga blir godkjent av NVE.

På grunn av Glacier Salmon AS sine utbyggingsplaner ble det gjennomført befarings juni 2024, der RBD 28, Nannet, Arealenheten i NRL, Statsforvalteren for Troms og Finnmark, utbygger Glacier Salmon AS og NVE var til stede. Vi dro først til vassdragene i Brattnesdalen, deretter Sørbotn og til slutt Jomfrudalen.

INFO

Glacier Salmon AS planlegger å etablere et kombinert settefisk- og matfiskanlegg basert på resirkuleringsteknologi, med en årlig produksjon på inntil 4,5 millioner smolt. I forbindelse med dette søker de nå om konsesjon for uttak av vann fra Sørbotnelva, Jomfrudalsvatnet og Brattnesvatnet, med en maksimal kapasitet på 45 m³/min (750 l/s). I tillegg søker de om regulering av vannstand i Jomfrudalsvatnet mellom HRV 122,5 moh. og LRV 122 moh., samt i Brattnesvatnet mellom HRV 55 moh. og LRV 47,5 moh. Det er også planlagt å slippe minstevannføring fra Jomfrudalsvatnet, tilsvarende 10 l/s om vinteren og 50 l/s om sommeren.

- **Manglende detaljer fra utbygger:** Søknaden inneholder ingen detaljert driftsplan eller anleggskonfigurasjon for det planlagte anlegget. Artsmangfoldet i Nuvsvåg er heller ikke gått dybden i Glacier Salmons dokumenter, spesielt sårbare og truede arter, og viktige naturtyper (for eksempel myr). Artsmangfoldet er en viktig del av det samiske reindriftslandskapet i Nuvsvåg, og må tas til etterretning. I dokumentene som Glacier Salmon har sendt til RBD 28, står det heller ikke om de spesifikke konsekvensene utbygginga kan få for reindriftnæringa i området.

- **Kulturminner:** Riksantikvarens database viser at det finnes automatisk fredete kulturminner i området ved Nuvsvåg. Dette må NVE og utbygger forholde seg til.

- **Reindrift:** Områdene rundt og langs Nuvsfjorden ligger i reindriftdistrikt 28, under Kautokeino midtre sone. Arealene benyttes til vår-, sommer- og høstbeite, med omfattende kalvings områder, samt trekk- og flyttleier rundt hele den indre delen av Nuvsfjorden. Området brukes også som oppsamlingsområde.

- **Flytt- og trekkleier:** Det går en flytt- og trekklei langs vestsiden av Nuvsfjorden, som krysser det planlagte magasinet i Brattnesvatnet nederst i vassdraget, Sørbotnelva innerst i Nuvsfjorden og i Jomfruvassdraget (Jomfrudalen ligger i øst i Nuvsvåg)

Reindriftsfaglig kunnskap fra RBD28 og Nannet

Sommerbeiteområdet er variert og frodig, med et mangfoldig terreng som inkluderer sletter, myrer, høye fjell, berg, ur og store skogsområder. Dette landskapet gir reinen tilgang til ulike urter og vekster som er essensielle for vekst og trivsel om sommeren. Reinen beiter fritt i disse områdene, men er under kontinuerlig oppsyn, en oppgave som fordeles mellom reineierne i distriktet.

De tette skogsområdene og høye fjellene fungerer som viktige luftingsområder (bálgat) for reinen. Disse områdene gir reinene nødvendig beskyttelse mot rovdyr og insekter, samt muligheten til å avkjøle seg på varme sommerdager, noe som er avgjørende for deres trivsel og helse.

På varme dager søker reinen tilflukt i tett skog eller på høye fjelltopper for å unngå varme og insekter. Når kvelden kommer, beveger den seg til frodigere beiteområder. Det er viktig at reinen ikke blir forstyrret i disse periodene, da den kan ha gått lenge uten mat på grunn av varmen. Reinen bruker faste trekkleier mellom luftings- og beiteområder, noe som gjør det avgjørende å bevare disse leiene intakte.

Reinbeitedistrikt 28 (RBD 28) benytter hele sommerbeiteområdet som kjerneområde, spesielt for oksereinflokken mellom Tverrfjord og Bergsfjord. Her smelter snøen tidligst i dalene, noe som tiltrekker okserein ned fra fjellet, selv om det er utfordrende å holde dem unna disse områdene.

Flytt- og trekkleiene er distriktets pulsåre og avgjørende for migrasjonen mellom ulike beiteområder. Ulike arealinngrep, som turiststier og fiskeanlegg, har skapt utfordringer og tvunget distriktet til å øke oppsynet. Disse inngrepene forstyrrer reinens naturlige vandring og har ført til økt rovvilttap.

Utbyggingstiltak på eller ved trekkleier kan fragmentere reinbeitelandet og gjøre ubebygde områder utilgjengelige. Dette truer reindriftens bærekraft. Distriktet opplever en stadig reduksjon i antall tilgjengelige flytt- og trekkleier, med store negative konsekvenser for reindriften. For å beskytte reindriften livsgrunnlag bør disse leiene reguleres som spesialområder eller hensynssoner gjennom plan- og bygningsloven.

Arealenheten sin vurdering av utbyggingsprosjektet i Nuvsvåg:

Analyse fra befaringen, juni 2024

Topografisk sett er det svært bratt terreng i Nuvsvåg, der sommerbeite, trekk – og flyttlei allerede er begrenset. Et mulig fiskeanlegg i den størrelsen som utbygger vil ha, blir både å ødelegge den tradisjonelle reindriften, og får i tillegg store konsekvenser for fiskearter og artsmangfoldet i dette området.

- Støy: Støy og trafikk øker stressfaktorer for reinens fysiologiske atferd. I et dyrehelseperspektiv så er ikke dette tatt hensyn til i utbyggers rapporter.
- Lys: Lysstøy pga anlegget, produksjon og større trafikk øker også stressfaktorer for reinens fysiologiske atferd. Alt av store lyskilder (både blinkende og vedvarende lys fra anlegget, og trafikk) gjør at reinen skyr disse områdene, og bruker mindre av disse beiteområdene og flyttleiens funksjon kan ødelegges.
- Når det kommer til den samla belastninga (de kumulative effektene) som reinbeitedistrikter har, så er det viktig å påpeke at dette blir å ha svært store konsekvenser for reinbeitedistriktet i sin helhet. Med mange andre infrastruktur/industriprosjekter (vindkraft, kraftlinjer, hytteutbygging, turisme, etc) og store klimaendringer, stor rovdyrbestand (for eksempel ørn), så blir Glacier Salmon AS sitt utbyggingsprosjekt en stor belastning for RBD 28.
- I et klimaperspektiv ser vi at det blir mindre ferskvann fra fjell på sommerhalvåret, så å demme opp tre elver, kan på sikt føre til mindre ferskvann for både dyr og mennesker i dette området.
- Fragmentering av sommerbeite, og stenging av trekk- og flyttlei, blir å redusere sommerbeite der områder der det er gode beiteforhold, det vil si at disse beiteområdene ikke blir brukt på grunn av industri og økt menneskelig aktivitet. I tillegg er det samiske kulturminner i dette området, som både NVE og utbygger må forholde seg til. På befaringen så fikk vi vite at kulturminnene skal utarbeides og lokaliseres.

Lover, forskrifter og nasjonale avtaler

Reindriftsloven (§ 22.Flyttleier)

«Reindriftsutøvere har adgang til fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes og adgang til flytting med rein etter tradisjonelle flyttleier. Med til flyttlei regnes også faste inn- og avlastningsplasser for transport av reinen. Reindriftens flyttleier må ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging av flyttlei og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det. Eventuell skade som følge av omlegging av flyttlei eller åpning av ny flyttlei erstattes etter avgjørelse ved jordskifteretten. Kongen kan bestemme at også fastleggingen i detalj av den nye flyttleien skal overlates til skjønnnet.»

FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27

«I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk.»

Free prior and informed consent (FPIC)

- Retten til fritt og informert forhåndssamtykke

Andre lover:

- Barnekonvensjon artikkel 30
- Sameloven kap. 4 – vedr. Konsultasjonsplikt
- FNs erklæring om urfolks rettigheter art. 19
- ILO-konvensjon nr. 169 art. 6
- Grunnloven § 108
- Naturmangfoldloven

IPCC, IPBES og Naturavtalen:

- Arealvern er det beste klimatiltaket for å sikre reindriftens fleksibilitet i en fremtid med klimaendringer (FNs klimapanel IPCC rapport nr. 5)
- Tap av naturområder er en like stor trussel for reindriftsnæringen som klimaendringer (FNs naturpanel IPBES- 2019)
- Konvensjonen for Biologisk mangfold (CBD):

«Minst 30% av alle land- og havområder skal bevares og beskyttes mot skadelig påvirkning fra menneskelig aktivitet.» (FNs Naturavtale fra 2022, punkt 3)

Oppsummering

- Retten til Samisk tradisjonell og erfaringsbasert reindrift (for nåtida, og for kommende generasjoner) og generell dyrehelse er hensyntatt i denne høringsuttalelsen. Arealenheten i Norske Reindriftsamers Landsforbund er kritisk til en eventuell konsesjon, da dette vil ha en negativ innvirkning på beitegrunnlaget, flytt- og trekkleiene. Et fiskeanlegg i Nuvsvåg blir å forringe den tradisjonelle reindriften, som også kan ha store negative effekter for kommende generasjoner. Se ILO 169 art. 6 og SP27 art. 19.
- Reinens fysiologiske helse: Reinhelse er viktig for en bærekraftig driftsform, og i den tradisjonelle reindriften så er reinhelse førsteprioritet. Reinen påvirkes av menneskelig aktivitet, der støy- og lysforhold (for eksempel blinkende lys, økt trafikk, etc) er store stressfaktorer.
- I et overordnet syn, med å se på den samla belastninga for reinbeitedistriktet, så er det bekymringsverdig å redusere og fragmentere flere beiteområder. Cuokcavuotna/Nuvsvåg har gode beiteforhold for reinbeitedistriktets reintall, med forskjellige viktige vekster som reinen trenger for å opparbeide seg fettgrunnlaget for en lang vinter. Økning i arealinngrep og forstyrrelser reduserer arealmessig fleksibilitet i reindriften, og klimaendringene forverrer de kumulative konsekvensene av arealinngrep.
- Glacier Salmon AS har ikke gjort en grundig konsekvensutredning iht reindriften, reinhelse og artsmangfoldet. Vi ber NVE å ta dette til etterretning.
- Demning av tre vassdrag blir å forringe eller stenge flytt- og trekkleiene. Se Reindriften (§ 22. Flyttleier).

Norske Reindriftsamers Landsforbund avd. Arealenheten

29.08.2024, Tromsø